

Sosyal Medyada Linç Kültürünün Kullanıcılar Üzerine Etkisi: X Uygulaması Üzerinden Netnografik Analiz

Ebrar Sena Türker

Yüksek Lisans Öğr., Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
ebrarsenaturker@gmail.com, ORCID:0009-0005-2128-801X

ÖZ

Sosyal medya, ifade özgürlüğünü ve toplumsal katılımı genişletirken, aynı zamanda çevrimiçi şiddet ve nefret söyleminin yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır. Türkiye’de ve dünyada farklı etnik, siyasi, ideolojik ve dini kimliklere sahip birey ve grupların sosyal medyada linç girişimlerine maruz kalması, kutuplaşmayı derinleştirerek etiketleme ve sosyal dışlanma gibi sonuçlar doğurmaktadır. Bu çalışma, X (eski Twitter) platformunda linç kültürünün kullanıcıların duygusal durumları üzerindeki etkisini ve depresyonla ilişkisini incelemek amacıyla netnografik bir tasarım benimsemiştir. Veri, platformda linç etiketleri/başlıkları ve gündemleşen olaylar etrafında kamusal olarak paylaşılan gönderiler ile yanıtlarından toplanmış; etik ilkeler doğrultusunda içerikler anonimleştirilmiştir. Analiz, tematik içerik analizi ve söylem analizi teknikleriyle yürütülmüştür. Bulgular beş kümede toplanmaktadır: (1) *Linçten kaçınan/nefret edenler* – sürü psikolojisiyle tekrarlanan saldırgan dilin platformdan uzaklaşma ve kendini sansürlemeyi tetiklediği; (2) *Linçten beslenenler* – linci görünürlük ve duygusal uyarılma kaynağına dönüştüren dikkat çekme pratikleri; (3) *Linçten etkilenenler* – özgüvende aşınma, kaygı/uyku sorunları, anonimliğe yönelme ve fiili ifade daralması; (4) *Karşı-savunucular* – nefret söylemine karşı normatif duruş, engelleme/ifşa ve etik iletişim çağrıları; (5) *Neden arayan/açıklayanlar* – niyet okuma, hataya tolerans düşüklüğü, ideolojik körlük ve caydırıcılığın zayıflığı gibi tetikleyiciler. Sonuçlar, linç kültürünün dijital görünürlük ve grup aidiyeti motivasyonlarıyla beslendiğini; hedef alınanlarda depresif duygu durum, stres ve sosyal geri çekilme riskini artırdığını; pasif izleyicilerde ise korku ve normalleşme etkisi yarattığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, linç kültürü, X uygulaması, kullanıcı yorumları, psikolojik etki, netnografik analiz.

Atf/Citation: Türker, E.S. (2025). Sosyal medyada linç kültürünün kullanıcılar üzerine etkisi: X uygulaması üzerinden netnografik analiz. *Epigraf: Sanat, Dil ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2025/1(1), 33–48.

Geliş Tarihi/Received: 13.03.2025 | **Revizyon Tarihi/Revised:** 20.08.2025 | **Kabul Tarihi/ Accepted:** 03.08.2025

© 2025 Epigraf. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

The Impact of The Culture of Social Media Lynching on Users: A Netnographic Analysis on The X Application

Ebrar Sena Türker

Master's Student., Selçuk University, Institute of Social Sciences,
ebrarsenaturker@gmail.com, ORCID:0009-0005-2128-801X

ABSTRACT

Social media, while expanding freedom of expression and social participation, also paves the way for the spread of online violence and hate speech. In Turkey and across the world, individuals and groups with different ethnic, political, ideological, and religious identities are subjected to lynching attempts on social media, which deepens polarization and results in labeling and social exclusion. This study adopts a netnographic design to examine the impact of lynch culture on users' emotional states and its relationship with depression on the X platform (formerly Twitter). Data were collected from publicly shared posts and responses around lynch-related hashtags/topics and trending events, with all content anonymized in line with ethical principles. The analysis was carried out using thematic content analysis and discourse analysis techniques. Findings were categorized into five clusters: (1) *Those avoiding/hating lynching*—users emphasized how herd-like repetition of aggressive discourse triggered withdrawal from the platform and self-censorship; (2) *Those feeding on lynching*—lynching was framed as a source of visibility and emotional arousal, functioning as an attention-seeking practice; (3) *Those affected by lynching*—experiences of diminished self-esteem, heightened anxiety, sleep problems, a turn toward anonymity, and the narrowing of actual freedom of expression; (4) *Counter-defenders*—users adopting a normative stance against hate speech, engaging in blocking/exposing practices, and calling for ethical communication; (5) *Those seeking/explaining causes*—lynching was linked to triggers such as over-interpretation of intent, low tolerance for mistakes, ideological blindness, and weak deterrents. Overall, the results demonstrate that lynch culture is fueled by digital visibility and group identity motivations, increasing depressive moods, stress, and social withdrawal risks among victims while producing fear and normalization effects even among passive audiences.

Keywords: Social media, lynch culture, app X, user comments, psychological impact, netnographic analysis.

Giriş

Sinemanın yüzyılın en önemli tarihsel kazanımlarından biri olan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin (1948) kabulü, insan onuruna ve haysiyetine duyulan saygının evrensel bir norm haline gelmesinde kritik bir dönüm noktası olmuştur (Kuçuradi, 2011, s. 55). Bildirge, bireyin düşünce, ifade ve varoluş haklarını güvence altına alarak, özgürlük ve eşitlik temelleri üzerine kurulu bir toplumsal düzen öngörmüştür. Ancak 21. yüzyıla gelindiğinde, küreselleşmenin hız kazanması, kimlik temelli kutuplaşmaların artması ve dijital teknolojilerin yaygınlaşması, insan hakları söyleminin görünürlük kazanmasına rağmen, bireylerin farklı platformlarda sistematik olarak hedef alınması ve dışlanmasıyla karakterize yeni bir şiddet biçiminin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır: linç kültürü.

Tarihsel olarak çoğunlukla fiziksel şiddetle özdeşleşen linç, dijital çağda farklı bir boyut kazanmış; sanal ortamlarda psikolojik, sosyal ve sembolik şiddet biçiminde yeniden üretilmiştir. Sosyal medya, bireylere düşüncelerini özgürce ifade etme olanağı sunarken, aynı zamanda kolektif saldırganlıkların, dışlamaların ve dijital topluluk baskılarının hızla yayılabildiği bir mecra haline gelmiştir. Bu bağlamda herhangi bir kullanıcı ya da toplumsal figür, tek bir paylaşım üzerinden geniş kitleler tarafından hedef gösterilerek kamuoyu önünde "cezalandırılmakta"; dijital linç ise birey üzerinde kalıcı psikolojik travmalar bırakabilmekte ve sosyal izolasyona yol açabilmektedir (Uğur, 2022, s. 14).

Sosyal medya ağlarının bireysel ve toplumsal etkilerini inceleyen çalışmalar, bu mecraların yalnızca teknik değil, aynı zamanda kültürel ve politik boyutlara da sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Kullanıcıların fotoğraf, video ve metin tabanlı içerikler aracılığıyla kendilerini ifade ettikleri, kimlik inşa ettikleri ve topluluklarla etkileşim kurdukları bu dijital ortamlarda gelişen linç pratikleri; yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal normların, değerlerin ve söylemlerin yeniden üretildiği alanlar olarak da ele alınmalıdır (Kozinets, 2006). Dolayısıyla linç olgusu, bireyler arası çatışmaların ötesinde, güç ilişkileri, kültürel normlar ve toplumsal denetim mekanizmaları çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Bu çalışmada, sosyal medyada linç kültürünün kullanıcılar üzerindeki etkileri, nitel bir araştırma yaklaşımı olan netnografi yöntemi ile incelenmiştir. Dijital etnografi olarak da adlandırılan bu yöntem, kullanıcıların çevrimiçi etkileşimlerini gözlemlemeye, yorumlamaya ve kültürel pratiklerini anlamaya olanak tanımaktadır (Kozinets, 2020, s. 10). Araştırmanın odağını, Türkiye'de yaygın olarak kullanılan bir sosyal medya platformu olan X (eski adıyla Twitter) üzerindeki linç içerikli kullanıcı etkileşimleri oluşturmaktadır. Çalışmada, belirli olaylara veya kişilere yönelik linç kampanyalarının gelişim süreçleri; bu süreçlerde kullanılan dil ve sembollerin niteliği; hedef alınan bireylerin kimlik özellikleri ve diğer kullanıcıların verdiği tepkiler tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bu analiz, linç kültürünün dijital ortamlardaki yeniden üretim biçimlerini, kullanıcı davranışları üzerindeki psikolojik ve sosyolojik etkilerini, toplumsal normların dönüşümündeki rolünü ve bireylerin

dijital kamusal alandaki ifade özgürlüğünü nasıl biçimlendirdiğini kapsamlı bir şekilde tartışmayı amaçlamaktadır.

Sosyal Medya ve Kitle Psikolojisi

İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte, iletişim ve bilgiye erişim biçimleri köklü bir dönüşüm geçirmiş, geleneksel medya anlayışının yerini yeni medya kavramı almıştır. Özellikle Web 2.0 teknolojilerinin gelişimi, kullanıcıların yalnızca pasif bilgi tüketicileri olmaktan çıkarak, içerik üreten, paylaşan ve etkileşimde bulunan aktif katılımcılara dönüşmelerine olanak tanımıştır. Bu durum, küresel ölçekte sosyal ve kültürel değişimlere yol açmış; bir yandan yeni fırsatlar sunarken, diğer yandan yeni sorunları da beraberinde getirmiştir (Duman, 2019, s. 5).

Dijital teknolojilerin hızlı ilerlemesiyle yeni medya, zaman ve mekân sınırlılıklarını ortadan kaldırarak küresel bir ağ toplumunun oluşmasına katkıda bulunmuş, bilgiye erişimi demokratikleştirmiştir (Aytaş, 2016, 400). Böylece sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamın birçok alanında köklü değişimler yaşanmış; toplumsal ilişkiler hem zenginleşmiş hem de karmaşıklaşmıştır (Balaban-Salı, 2012, s. 291).

Sosyal ağ kavramı ilk kez 1954 yılında antropolog J. A. Barnes tarafından, küçük bir İngiliz köyündeki sosyal ilişkileri incelemek amacıyla ortaya atılmıştır. Barnes'ın sosyal ağ analizine dayalı bu yaklaşımı, zamanla teknolojik gelişmelerle genişlemiş ve günümüzde dijital ortamlarda kurulan ilişkileri açıklamak için de kullanılmaya başlanmıştır (Bilen, Ercan ve Gülmez, 2014; akt. Erçolak, 2017, s. 5). Web tabanlı sosyal ağlar, bireyler arasındaki etkileşimi yeniden biçimlendirerek sosyal karşılaştırma, öz-kavram ve benlik saygısı gibi psikolojik süreçler üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Bu platformlar, bireylerin sosyal sermayesini artırmalarına ve toplumsal hareketlere katılımını kolaylaştırmalarına imkân tanırken; aynı zamanda siber zorbalık, yalnızlık ve bilgi kirliliği gibi sorunlara da zemin hazırlamaktadır (Vural ve Bat, 2010).

Sosyal medya, bireylerin hem yakın çevreleriyle hem de fiziksel olarak bir arada bulunmadıkları kişilerle etkileşim kurmalarını sağlayarak, sosyal ağ kavramını yeni medya bağlamına taşımıştır (Erçolak, 2017, s. 5). 1970'lerde iletişim süreçlerine e-postanın dahil olmasıyla zaman ve mekân kavramları esnekleşmişken, günümüzde bireyler sosyal medya sayesinde mekândan bağımsız biçimde iletişim kurabilmektedir (Duman, 2019, s. 5). Bu platformlar aracılığıyla yazılı ve görsel iletişim sağlanmakta; kullanıcılar yalnızca çevrimiçi toplulukların bir parçası olmakla kalmayıp, aynı zamanda bu topluluklar üzerinden gerçek dünyada gerçekleşecek sosyal etkinlikleri de organize edebilmektedir.

Bilgiye erişimin demokratikleşmesiyle birlikte sosyal medya platformları, bireylerin sosyalleşme, kimlik inşası ve bilgi paylaşımı gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmış karmaşık sosyal sistemler haline gelmiştir. Bu platformlar, kullanıcıların sosyal karşılaştırma, aidiyet ve öz-yeterlilik gibi psikolojik ihtiyaçlarını tatmin etmelerine olanak tanıyarak sanal bir topluluk duygusu yaratmaktadır (Türk, 2017, s. 464). Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, sosyal medyanın çeşitlenerek yaygınlaşmasını sağlamış ve bireylerin sosyal yaşamlarının merkezine yerleşmesine

neden olmuştur. Örneğin, Twitter (X) kısa ve öz mesajlaşmaya imkân tanırken; Instagram, görsel odaklı yapısıyla kullanıcıların kendilerini ifade etmelerine ve kimliklerini görseller aracılığıyla inşa etmelerine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda sosyal medya, bireylerin sosyal ilişkilerini güçlendirmelerine, bilgiye erişimlerini kolaylaştırmalarına ve toplumsal olaylara daha etkin biçimde katılmalarına katkı sağlamaktadır.

Web 2.0 teknolojilerinin ortaya çıkışıyla birlikte sosyal medya, kullanıcıların aktif olarak içerik ürettikleri ve tükettikleri etkileşimli ortamlar haline gelmiştir. Bu ortamlar, farklı ilgi alanlarına sahip bireyleri sanal topluluklarda bir araya getirerek sosyal etkileşimleri yoğunlaştırmaktadır. Özellikle görselliğin ön planda olduğu Instagram gibi platformlar, kullanıcıların kimlik inşası ve sosyal statülerini sergilemeleri açısından önemli işlevler üstlenmektedir.

Toplumsal olaylar bağlamında değerlendirildiğinde ise linç girişimleri, kitle psikolojisi ve toplu halüsinasyon gibi olgularla açıklanabilmektedir. Kalabalıklar içinde anonimleşen bireyler, sorumluluk duygusunu yitirmekte ve grubun inanç sistemine uyum sağlayarak ahlaki değerlerini geçici olarak askıya alabilmektedir. Bu durum, kolektif suçluluk duygusunun oluşmasına ve yanlış eylemlerin meşrulaştırılmasına zemin hazırlamaktadır (Hayes, 2016). Literatürde sosyal bulaşma veya histerik bulaşma olarak adlandırılan bu olgu, toplumsal olaylarda sıkça gözlemlenmektedir. Bir bireyin belirli bir davranışı veya düşüncüyü benimsemesi, sosyal etkileşim yoluyla grup içerisinde hızla yayılmakta; bu süreç, sosyal normların güçlenmesine, grup kohezyonunun artmasına ve bireylerin kendi yargılarını askıya alarak grubun ortak kararına uymalarına neden olmaktadır (Silah, 2005).

Kitle psikolojisi çerçevesinde bireyler, kalabalıklar içerisinde anonimleşme ve sorumluluk duygusunu yitirme eğilimi göstererek grup normlarına ve yoğun duygusal yüklenmelere daha kolay uyum sağlarlar. Bu süreç, sosyal bulaşma ve kimlik kaybı gibi sosyal psikolojik olgularla açıklanabilir. Kalabalık içerisindeki baskı ve telkin mekanizmalarının etkisiyle bireyler, kendi değer yargılarını ve ahlaki ilkelerini geçici olarak askıya alarak grubun ortak amacına hizmet edecek davranışlarda bulunabilmektedir (Freud, 1975). Özellikle dış gruplara yönelik düşmanca tutumlar, sosyal kimlik teorisi ile açıklanabilir. Bireyler, ait oldukları gruba olan bağlılıklarını güçlendirmek için diğer grupları “düşman” olarak konumlandırabilirler. Bu eğilim, gerçek ya da hayali tehdit algısıyla birleştiğinde şiddete yönelme ihtimalini artırmaktadır. Tarihsel süreçte toplumsal hareketler ve devrimler sırasında şiddetin meşrulaştırılması da bu psikolojik mekanizmalar üzerinden değerlendirilmektedir (Gasset, 1992).

Tarihsel ve güncel örnekler incelendiğinde kitlesel şiddet eylemlerinin, belirli sosyal ve siyasal koşullar altında ortaya çıktığı görülmektedir. Kutuplaşma, eşitsizlik ve adaletsizlik gibi faktörler, toplumsal gerilimi tırmandırarak şiddete uygun bir zemin yaratmaktadır. Kitleler bu koşullarda kendilerini mağdur hissederek şiddeti bir intikam ya da değişim aracı olarak görebilmektedir. Kurbanın çaresizliği ise, bu eylemlerin meşrulaştırılmasına ve kitlelerin moralinin yükselmesine hizmet etmektedir (Canetti, 2010). Bu tür saldırgan gruplar, sosyal psikolojide **mütecaviz**

kitleler olarak tanımlanmakta; kimlik kaybı, sosyal kolaylaştırma ve grup polarizasyonu gibi kavramlarla açıklanmaktadır. Özellikle anonimleşme, sorumluluk duygusunun zayıflaması ve grup normlarına uyum eğilimi, şiddet eylemlerini kolaylaştıran temel faktörler arasında yer almaktadır.

Şiddet ve saldırganlık çoğu zaman tehdit altındaki egoizm ve yaralı narsisizmden kaynaklanan öfke ile tetiklenmektedir. Bu öfke, yoğun korkunun bir yansıması olarak ortaya çıkabilir (Fromm, 1990). Tepkisel şiddet, bireyin algıladığı tehdit karşısında kendini koruma amacıyla başvurduğu, genellikle dürtüsel ve kontrolsüz bir davranıştır. Bu tür şiddet, **sosyal öğrenme teorisi** ve **uyarılma teorisi** gibi psikolojik çerçevelerle açıklanabilmektedir. Öte yandan şiddetin normalleşmesi, kültürel, sosyal ve psikolojik pek çok faktörün etkileşimi sonucu gerçekleşir. Aile içi şiddetin meşrulaştırılması, sportif faaliyetlerdeki agresif davranışların tolere edilmesi ve medyanın şiddeti sıradanlaştırması, bireylerin şiddete karşı duyarlılığını azaltmaktadır. Ayrıca toplumsal cinsiyet rolleri, namus anlayışı, silahlanma eğilimleri ve ekonomik eşitsizlikler de şiddet eğilimini artıran önemli faktörler arasında yer almaktadır (Yücel, 2014).

Linç Olgusu ve Tarihsel Arka Planı

Linç, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde başlangıçta hukukun erişemediği alanlarda zorunlu ve fiili bir adalet mekanizması olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonraki dönemlerde ise, hukuki kurumların var olduğu durumlarda, hukuka duyulan güvenin zayıfladığı anlarda yeniden gündeme gelmiştir (Peretti'den akt. Paker, 2006, s. 29). Türk Dil Kurumu'na (2011) göre linç, birden çok kişinin kendilerince suç sayılan bir davranıştan ötürü birini yasa dışı ve yargısız olarak öldürmesidir. Püsküllüoğlu'na (2012) göre linç, bir topluluğun, suç işlediğini düşündüğü veya kendi normlarına aykırı davrandığına inandığı bireye yumruk, taş ya da sopa gibi araçlarla şiddet uygulayarak ölümüne sebep olmasıdır. Benzer biçimde Paker (2006, s. 28), linci, suçlu olduğu varsayılan bir kişinin herhangi bir yargı sürecinden geçmeden, adalet sağladığına inanan bir kalabalık tarafından öldürülmesi olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlar, linç eylemlerinin kolektif bir ön yargı ve yargısız hüküm verme pratiğine dayandığını göstermektedir. Ayrıca, ölümlerle sonuçlanmasa dahi bu tür eylemler **linç girişimi** olarak değerlendirilmektedir.

Linç, hukukun işlevini yerine getirememesi ya da yerine getiremeyeceğine dair toplumsal inanç üzerine inşa edilen kolektif bir şiddet biçimidir. Bu durum, yalnızca hukuka duyulan güvensizliği değil, aynı zamanda toplumsal adalet algısındaki eksiklikleri de yansıtmaktadır. Linç olgusunun kökleri tarihsel, sosyolojik, psikolojik ve ekonomik olmak üzere çok boyutludur. Toplumsal değişim, ekonomik eşitsizlik, siyasi istikrarsızlık ve kültürel normlar, linç olaylarının ortaya çıkışında etkili faktörlerdir. Gambetti'ye (2007, s. 33) göre linç ve diğer toplumsal şiddet biçimlerinin kökenleri, neo-liberal ekonomik düzenin yarattığı yapısal eşitsizlikler ve devlet otoritesinin zayıflamasıyla yakından ilişkilidir. Bu bağlamda devletin toplumsal sorumluluklardan çekilmesi ve güvenlik söylemlerini ön plana çıkarması, toplumsal güvensizliği artırarak linç gibi şiddet eylemlerine zemin hazırlamaktadır. Kitle psikolojisi perspektifinden bakıldığında ise linç, toplumsal gerilimlerin ve liderlerin

kışkırtıcı söylemlerinin etkisiyle bireylerin sorumluluk duygusunu kaybederek şiddete yönelmeleri şeklinde açıklanabilir. Dolayısıyla linç, yalnızca bireysel bir sapma değil, aynı zamanda toplumsal bir patoloji olarak değerlendirilebilir.

Linç olgusu, etnik, dini, siyasi ve kültürel farklılıklar, ekonomik sorunlar, ticari rekabet ve artan suç oranları gibi çeşitli faktörlerle ilişkilendirilmektedir. Abbott (2023), linci, suçlu olarak görülen bireyin adalet sağladığına inanan bir grup tarafından yargısız bir şekilde işkence edilip infaz edilmesi olarak tanımlarken; Gibson (1979) ise bu olguyu, suçlu olarak algılanan kişi ya da grupların spontane bir kalabalık tarafından öldürülmesi şeklinde açıklamaktadır.

NAACP'ye (2022) göre linç, hukukun sınırlarını aşan kolektif bir şiddet eylemi olarak tanımlansa da, bu kavramın kesin bir tanımı konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar, linç eyleminin gerçekleşmesi için öldürme fiili, yasallık eksikliği, katılımcı sayısı ve failerin motivasyonu gibi belirli koşulların bir arada bulunması gerektiğini savunurken; diğerleri, daha geniş bir çerçevede, toplumsal bir grup tarafından gerçekleştirilen her türlü yargısız infazı linç kapsamında değerlendirmektedir. Bu nedenle, linç olgusunun hukuki açıdan bir suç teşkil edip etmemesinden ziyade, toplumsal bir norm ihlali olarak algılanması ve failer tarafından meşrulaştırılması daha belirleyici bir unsur haline gelmektedir.

1900'lerin başlarından itibaren linç, Amerika Birleşik Devletleri'nde ulusal bir sorun olarak tartışılmaya başlanmış ve gelecekte toplumsal düzen için ciddi bir tehdit oluşturabileceğine dair kaygılara yol açmıştır (Cutler, 1905; Gökalp, 2022, s. 119). Bu tanımlar ve tartışmalar dikkate alındığında, linç eylemlerinin çoğunlukla ölümle sonuçlanabileceği görülmektedir. Bununla birlikte, linci yalnızca ölümle neticelenen olaylarla sınırlandırmak yanıltıcıdır. Zira linç pratikleri, tarihsel süreçte toplumsal ve kültürel dinamiklere bağlı olarak farklı biçimlerde ortaya çıkmış; zamanla değişim göstermiştir.

Günümüzde ise linç, fiziksel şiddetten ziyade dijital ortama taşınmış durumdadır. Sosyal medya platformları, bireylerin tanımadıkları kişileri dahi toplu bir şekilde hedef alarak yargısız bir biçimde mahkûm etmelerine zemin hazırlamaktadır. Böylece linç, yalnızca fiziksel bir saldırı biçimi olmaktan çıkıp, çevrimiçi alanlarda psikolojik ve sembolik şiddetle yeniden üretilen modern bir toplumsal şiddet pratiği haline gelmiştir.

Sosyal Medya, Dijital Linç ve Nefret Söylemi

Sosyal medya platformlarının yükselişi, geleneksel iletişim kanallarının yerini alarak bireylerin ve toplumların gündelik yaşamlarını derinden etkilemiştir. Etkileşimli yapısı, anonimlik imkânı ve kullanıcı üretimi içeriklere verdiği önem sayesinde bu platformlar, bilgi ve fikir alışverişini hızlandırmış; ancak aynı zamanda yeni toplumsal sorunlara da zemin hazırlamıştır. Özellikle anonimlik özelliği, kullanıcıların kimliklerini gizleyerek linç eylemlerine ve nefret söylemlerine başvurmalarını kolaylaştırmıştır. Bu durum, nefret suçlarının yaygınlaşmasına ve toplumda hoşgörüsüzlüğün artmasına yol açmış, sosyal medya platformlarını linç kültürünün oluşumunda başat aktör haline getirmiştir. Böylece bu mecralar, nefret söyleminin

yayılmaya ve toplumsal kutuplaşmanın derinleşmesine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.

Dijital linç, modern toplumların karşı karşıya kaldığı en kritik sosyal sorunlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Anonimlik, kullanıcıların kimliklerini gizleyerek saldırgan, yıkıcı ve ayrımcı davranışlarda bulunmalarına olanak tanımakta; bu durum siber zorbalık, iftira ve nefret suçlarının artmasına neden olmaktadır. Dijital linç yalnızca bireylerin psikolojik bütünlüğünü tehdit etmekle kalmamakta, aynı zamanda kurumların itibarını zedeleyerek ekonomik kayıplara da yol açabilmektedir. Bu nedenle, dijital linçin önlenmesi ve bu konuda toplumsal farkındalık yaratılması büyük önem taşımaktadır (Duman, 2019; Karaman ve Işıklı, 2016).

Dijital linçin anlaşılmasında ötekileştirme, kalıpyargı, önyargı ve ayrımcılık kavramları kritik rol oynamaktadır. Ötekileştirme, birey veya gruplara yönelik olumsuz inançların geliştirilmesi sürecini ifade eder (Bar-Tal, 1990). Kalıpyargı, bir grubun özellikleri hakkında genelleştirilmiş inançlara dayanırken (Brewer ve Crano, 1994), önyargı belirli bir gruba karşı düşmanca tutum geliştirilmesini ifade eder (Allport, 1958). Ayrımcılık ise bireylerin ait oldukları sosyal gruplara bağlı olarak, genellikle önyargı ve nefret söylemine dayalı biçimde haksız ve eşitsiz muamele görmeleridir (Yılmaz, 2013).

Bunlara ek olarak, dışlama, bireylerin belirli özelliklere göre sosyal kategorilere ayrılması ve buna bağlı olarak farklı muamele görmesi sürecidir (Göregenli, 2013). Hoşgörüsüzlük, farklılıkların yok sayılarak bireylerin görünmez kılınmasını ifade eder (İnceoğlu ve Sözeri, 2012). Nefret söylemi ise gruplar arası düşmanlığı körükleyen, şiddete çağrı yapan, toplumsal uyumu zedeleyen ve ayrımcılığı pekiştiren söylemler bütünüdür. Avrupa Konseyi'nin çalışmaları, nefret söyleminin ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve dini hoşgörüsüzlük gibi biçimlerde ortaya çıkabileceğini ve demokratik toplumların temel değerlerini tehdit ettiğini vurgulamaktadır (Weber, 2011'den aktaran Yaşa, 2017).

Sosyal medya platformlarının interaktif yapısı ve anonimlik özelliği, nefret söyleminin yayılmasına ve dijital linç olaylarının sıkça yaşanmasına zemin hazırlamaktadır. Bu durum, toplumsal hoşgörüsüzlüğü körükleyerek bireyler arasında çatışmaları teşvik etmekte ve toplumsal barışı tehdit etmektedir (Gökalp, 2022). Dolayısıyla sosyal medyanın bilgiye erişimi demokratikleştirme potansiyeli, bu platformların doğru ve etik bir biçimde kullanılmasına bağlıdır. Aksi halde, nefret söylemi ve dijital linç gibi olumsuz sosyal pratiklerin yaygınlaşması, demokratik toplum düzenini ve sosyal uyumu zedelemektedir (Şen ve Akgül, 2023).

Dijital okuryazarlık, bu noktada önemli bir koruyucu unsur olarak öne çıkmaktadır. İnternet ve bilgi teknolojileri aracılığıyla içerik üretimi ve dağıtım süreçlerine aktif biçimde katılan bireyler, yalnızca bilgiye erişimde değil, aynı zamanda bilginin üretiminde de söz sahibi olmaktadır (Özmen, 2018). Bununla birlikte, sosyal medya platformlarının sağladığı anonimlik, bireylerin grup psikolojisinin etkisi altında davranışlarını homojenleştirmesine yol açmaktadır. Bu durum, kullanıcıların siyasi, sosyal ve kültürel kimliklerini şekillendiren çevrimiçi topluluklara katılmalarını teşvik

etmekte ve dijital ortamda homojenleşmiş, aynı zamanda derin biçimde polarize olmuş bir yapı üretmektedir (Çebi ve Akıllı, 2021).

Bu bağlamda Gustave Le Bon'un *Kitle Psikolojisi* teorisi günümüzde sosyal medya ile birlikte yeniden okunabilir. Le Bon'a göre kitle içindeki bireyler anonimleşme ve duygusal bulaşma etkisiyle rasyonel düşünme yetilerini yitirirler. Sosyal medya platformları da bu teorinin modern bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Sanal ortamın sağladığı anonimlik ve etkileşim kolaylığı, kullanıcıların nefret ve öfke gibi duygularını daha rahat ifade etmelerine ve bu duyguların hızla yayılmasına zemin hazırlamaktadır. Bu süreç, dijital linç gibi yıkıcı sosyal olayların ortaya çıkışını kolaylaştırmaktadır.

Yöntem

İnternetin ortaya çıkışı, akademisyenlere küresel bilgi ağına erişim olanağı sağlayarak disiplinler arası araştırmaları teşvik etmiş, güncel konulara ilişkin derinlemesine analizler yapmayı ve öngörülerde bulunmayı kolaylaştırmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, veri toplama, işleme ve paylaşma süreçlerini dönüştürmüş, böylece bilimsel bilginin üretim ve yayılımında yeni imkânlar yaratmıştır (Jeacle, 2021). Dijital dönüşüm, araştırma alanında köklü metodolojik değişiklikler doğurmuş; büyük veri analitiği ve makine öğrenmesi gibi yöntemler, geleneksel veri toplama tekniklerine alternatif sunarak araştırmacılara daha önce mümkün olmayan kapsamlı analizler yapma olanağı tanımıştır.

Sosyal medyanın gündelik yaşama entegre olması, araştırma nesnesini ve yöntemlerini köklü biçimde değiştirmiştir. Çevrimiçi ortamlarda kullanıcıların ürettiği devasa veri kümeleri, araştırmacılar için hem fırsat hem de zorluk barındırmaktadır. Bu durum, yöntemlerin sürekli güncellenmesini ve yeni yaklaşımların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır (Belk ve Kozinets, 2017, s. 272). Bu bağlamda netnografi, sosyal medyanın dinamik yapısını anlamak için kullanılan temel yöntemlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Netnografi, çevrimiçi topluluklarda gerçekleşen etkileşimleri, paylaşılan değerleri ve dijital kültürü inceleyerek bu ortamların sosyal ve kültürel dinamiklerini açığa çıkarır (Reid ve Duffy, 2018). Robert V. Kozinets tarafından 1990'larda geliştirilen bu yöntem, günümüzde küçük ölçekli forumların ötesine geçerek, milyarlarca kullanıcının etkileşim kurduğu sosyal medya platformlarının analizinde de kullanılmaktadır (Costello vd., 2017).

Netnografi, içerik analizinden farklı olarak çevrimiçi toplulukları doğal bağlamlarında, katılımcı gözleme benzer bir yaklaşımla inceleme olanağı sunar (Kozinets, 2006). Araştırmacı, yalnızca sayısal veriler üzerinden değil, aynı zamanda kullanıcıların söylemleri, duygusal tepkileri ve kültürel pratikleri üzerinden anlam inşasına odaklanır. Bu yönüyle netnografi, birey merkezli ve duygusal boyutları dikkate alan bir yöntemdir (Kozinets, 2015, s. 96).

Bu çalışmada netnografi yöntemi, Türkiye'de yaygın biçimde kullanılan X (eski adıyla Twitter) platformunda linç kültürünü incelemek amacıyla uygulanmıştır. Araştırma kapsamında, belirli dönemlerde gündemleşen linç olaylarına ilişkin etiketler (hashtagler), kullanıcı yorumları ve paylaşımlar sistematik olarak toplanmıştır. Elde

edilen veriler, etik kurallar gözetilerek anonimleştirilmiş ve kamusal alanda paylaşılan içeriklerle sınırlandırılmıştır. Analiz sürecinde, kullanıcıların linç olaylarına verdikleri tepkiler, kullandıkları dil ve semboller, mağdurlara yönelik tutumlar ve grup dinamikleri tematik içerik analizi ve söylem analizi teknikleriyle incelenmiştir. Böylece linç kültürünün dijital ortamlardaki yeniden üretim biçimleri, bireysel ve toplumsal düzeyde yarattığı psikolojik ve sosyolojik etkiler derinlemesine anlaşılmaya çalışılmıştır.

Netnografi, bu çalışmada yalnızca sosyal medya kullanıcılarının bireysel ifadelerini değil, aynı zamanda çevrimiçi toplulukların linç süreçlerindeki rolünü ve kültürel pratiklerini analiz etmek için kullanılmış; böylece dijital linç olgusunun toplumsal yansımaları kapsamlı bir biçimde ortaya konmuştur.

Bulgular

Bu çalışmada incelenen veriler, 11 Mart 2025 - 25 Haziran 2025 tarihleri arasında X (eski adıyla Twitter) platformundan toplanmıştır. Veriler, etik ilkeler doğrultusunda anonimleştirilmiş olup yalnızca kamusal alanda erişime açık kullanıcı paylaşımlarından elde edilmiştir. Çalışma kapsamında, özellikle linç kültürünü görünür kılan ve gündemleşen tartışmaları yansıtan #linçkültürü, #dijitalinç, #linç, #iptalkültürü ve benzeri etiketler altında yer alan gönderiler ile bu gönderilere verilen yanıtlar analiz edilmiştir. Bu yöntemle hem bireysel kullanıcı deneyimleri hem de topluluk dinamiklerini yansıtan söylemler tematik olarak sınıflandırılmıştır.

Aşağıda, bu dönemde elde edilen kullanıcı yorumlarının tematik analizi sunulmakta olup, linç kültürüne yönelik farklı deneyim, algı ve tepkiler alt başlıklar halinde değerlendirilmiştir.

Kullanıcı Yorumları ve Analizi

Linç Kültüründen Nefret Edenler

"Twitter'ın linç kültüründen nefret ediyorum birisi bir şey yazdı mı hooop herkes aynı şeyi yazıyor"

"Ayy şu linç kültüründen nefret ediyorum var ya sırf şunun için bile gidesim var siteden"

"buradaki linç kültüründen nefret ediyorum neden doğru düzgün anlatmaya çalışmıyorsunuz ki"

"Linç kültüründen nefret ediyorum. Benim elime versinler o caniyi şöyle asarım keserim diyen insanlardan kiminin bir anlık haklı öfkeyle öyle konuştuğunu düşünüyorum. Ama bir de bunu gerçekten yapacak insanlar da var ve hep birilerinden intikam alma duygusuyla yaşıyorlar bu çok kötü"

"bu sitenin linç kültüründen nefret ediyorum ego tatmini için gücünüzün yettiğini linçleyip insanların önüne atıyor ve toplu lince maruz bırakıyorsunuz ama korktuğunuza sesiniz çıkmıyor burda bile işine gelene ve ezebileceğini düşündüğüne sesi çıkıyor herkesin"

Kullanıcı yorumları incelendiğinde, bu kültüre yönelik belirgin bir rahatsızlık ve nefretin varlığı dikkat çekmektedir. Kullanıcıların yorumlarına bakıldığında kullanıcıların artık linç kültürü yüzünden sosyal medyayı bile kullanmak

istemedikleri insanların birbirinin arkasından gidip bilip bilmeden topluluğa ayak uydurarak insanları linç ettiği ve egolarını tatmin ettiği ortaya çıkmıştır. Bu yaşanan linç kültürü de diğer kullanıcılarda nefrete neden olmuş ve bundan nefret eden kullanıcılarda bunu artık dile getirmeye başlamışlardır.

Linç Kültüründen Beslenenler

"İnsan 1 kere linç yiyince sürekli yemek istiyor resmen bağımlılık yapıyor 1 hafta linç yemeyince vücudum yoksunluk belirtileri vermeye başlıyor"

"Şu dolandırıcı kız yeterince linçlenmedi. Eskiden aylarca linçlerdik, linçlenen kişi terapi seansından fotoğraf atmak zorunda kalırdı, Şimdiki linçler bir gün falan sürüyor, üzücü..."

"Bayadır linç yemiyordum kurumuştum iyi geldi ama dışarıda sosyalleşmekten linçlere yetişemedim sorry"

"Bugün de linç kültüründen nasibimi aldıysam rahatcanak yatabilirim"

"Linç yemek için attım. Umarım olur. Uzun vakit oldu ortalığı karıştırmayalı, biraz aşılanyım."

Sosyal medya kullanıcılarının linç kültürüne yönelik ifadeleri, bu fenomenin yalnızca bir saldırı veya eleştiri biçimi olmaktan öte, bazı bireyler için psikolojik ve sosyal bir tatmin kaynağı haline geldiğini göstermektedir. Linç edilmenin, bireylerde ilginç bir şekilde bağımlılık hissi yaratabildiği ve toplumsal dikkat çekmenin bir yolu olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Bazı kullanıcıların linç edilerek kendi egolarını tatmin ettiği içsel olarak yaşadığı özgüvensizliği sosyal medyada yaşadığı linç ile bastırıldığı ortaya çıkmıştır.

Kullanıcı yorumlarında, linç edilmenin bireyler için bir tür toplumsal görünürlük aracı haline geldiği görülmektedir. Gündelik hayatında yaşadığı pasif ve görülemez arzusu sosyal medyadaki linç edilme ile giderdiği anlaşılmaktadır. Sürekli linçlenme ihtiyacı, bireylerin sosyal medyada varlıklarını sürdürme ve topluluk tarafından fark edilme arzusuyla ilişkilendirilebilir. Özellikle, linçlenme deneyiminin bir tür "duygusal uyarılma" sağladığı ve bu durumun yoksunluk hisleriyle bağlantı kurduğu ifade edilmektedir.

Linç Kültüründen Etkilenenler

"Ben bu bizim ülkede ki linç kültüründen aşırı nefret ediyorum Kur'an çarpsın ya siz kimsiniz ya kim kimsenin kalbini kırmayın lütfen insanlar sizin bir olaya verdiğiniz tepkiyi aynı şekilde vermiyor olabilir sizin için üzücü değildir ama başkası için öyledir lütfen arada susun !"

"Linç kültürü ile çalışan hesaplar , kendinizle gurur duyun. Her insanın iradesi sağlam değildir. Her insanın hayatta düştüğü anlar olur. Dua edin birgün sizede sıra gelmesin."

"linç kültüründen etkilenip hayatından olan insanlar var bu hakka girmekten o kadar korkuyorum ki önünü arkasını bilmeden yorum yapmamayı tercih ettim, iyi ki de öyle yapmışım. valla korkunçsunuz. adama cidden üzüldüm."

"Çok korkunç ya gece uyku uyuyamam linç yersem skckkskksjg bi kere ben linç yemedim ama benim mentin altında kavga çıkmıştı"

“İnsanların birşeyi sürü olarak sevip ilahlaştırması ya da nefret edip linç etmesi beni çok rahatsız ediyor. Bazı aktörlere geçmişte yaptıkları açıklamalar? yüzünden ön yargı oluşuyor ve bakıyorum çoğu kişi daha ne olduğu bilmeden nefret beslemeye başlıyor bu nedenle”

Kullanıcı yorumları, bu kültürün bireyler üzerinde yarattığı olumsuz psikolojik etkileri ve toplumsal ilişkilerdeki zararlarını açıkça ortaya koymaktadır. Kullanıcılar, linç kültürünün kişisel güvenlik duygusunu zedelediğini ve bireylerin sosyal medyada özgürce varlık göstermelerini engellediğini vurgulamaktadır. Artık kullanıcılar linç edilmekten korktuğu için özgürce düşüncelerini dile getiremiyor hatta kendi adını dahi kullanamıyor ve anonim isimler kullanıyor. Özellikle, linç edilen kişilerin duygusal kırılmanlıkları ve düşünüş dönemleri dikkate alındığında, bu eylemlerin ciddi sonuçlar doğurabileceği belirtilmektedir. Linç sürecinin, bireylerin yaşamlarını ve hatta ruh sağlığını tehdit edebilecek bir noktaya varması, kullanıcılar arasında yaygın bir korku ve endişe yaratmaktadır. Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi kullanıcıları linç edilme düşüncesi bile korkutuyor ve etkiliyor.

Bireylerin eleştirilerin arka planına dair bilgi sahibi olmadan kolektif nefret söylemlerine katılmalarıdır. Bu durum, ön yargıların ve linç kültürünün tetikleyici bir faktörü olarak öne çıkmaktadır. Kullanıcılar, bu tür kontrolsüz eylemlerin toplumsal sorumluluğu ihlal ettiğine ve insanlara telafisi zor zararlar verdiğine dikkat çekmektedir. Ayrıca, topluluk tarafından sürü psikolojisiyle gerçekleştirilen linçlerin, bireylerin etik değerlerini sorgulamasına ve bu eylemleri eleştirmesine neden olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, linç kültürünün bireyler ve topluluklar üzerinde ciddi psikolojik ve sosyal etkileri bulunmaktadır.

Linç Kültürüne Karşı Savunmada Olanlar

ÜNLÜ BİR X KULLANICISI; “Kim olursa olsun herkes lince ve linç kültürüne karşı olmalı. Linç, ifadenin ve aklın bittiği yerde başlar. Kitle yığına dönüşür. Kahvedeki amca, sokaktaki teyze canavar olur.”

“Bu linç kültüründen nasıl kurtuluruz? Nefret söylemi linç kültürünün inşasının en önemli parçası. Herkes sorumlu bu linç kültüründen”

“Linç kültüründen beslenen herkesi doğrudan engelliyorum. İğrençsiniz ve faşistsiniz.”

“Bu profil, kadın bedeni üzerinden yapılan linç girişimi, siber saldırı gibi olaylara savaşmak için bekleyen askeri bi militandır”

Linç kültürüne karşı çıkan kullanıcıların yorumları, bu kültürün bireysel ve toplumsal düzeyde yarattığı tehditlere karşı bilinçli bir duruş sergileme çabalarını yansıtmaktadır. Kullanıcılar, linç eylemlerinin ifade özgürlüğünü ve rasyonel tartışma ortamını yok ettiğini, toplulukların kolektif birer saldırgan haline geldiğini ifade etmektedir. Bu durum, bireylerde linç kültürüne yönelik aktif bir karşı koyma ve savunma refleksi geliştirmiştir.

Linç kültürüne savunmada bulunanlar, bu eylemleri yalnızca bir bireyi hedef alan bir davranış olarak değil, toplumsal bir sorun olarak değerlendirmektedir. Nefret söyleminin, linç kültürünün temel yapı taşı olduğuna dikkat çeken kullanıcılar, bu döngünün herkesin sorumluluğunda olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle, cinsiyet temelli linç girişimlerine karşı duyarlılık geliştiren bazı kullanıcılar, bu tür eylemleri

önlemek için kendilerini aktif birer savunucu olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda, linç kültürüne karşı geliştirilen savunma mekanizmaları, bireylerin etik bir duruş sergileme ve dijital platformlarda daha sağlıklı bir iletişim ortamı yaratma çabalarını yansıtmaktadır.

Linç Kültürünün Nedenini Arayanlar ve Açıklayanlar

"Linç davranışı, gerçek yaşamda var olmayan bireyin ilkel benliğindeki saldırganlığı ve öfkeyi bir grubun içine saklanarak, grubun hedef gösterdiği kişi üzerinden boşaltma mekanizmasıdır."

"Linç, cezalandırılması gereken olumsuz bir hayvan (primat) dürtüsüdür. Linç makul görmeye başlarsanız, lince uğramaya da hazır olmalısınız."

"Linç" kelimesi, 19. asır Amerika'sında genellikle zencileri idama mahkûm eden illegal halk mahkemelerinin öncüsü William Lynch'ten geliyor."

"Ülkedeki linç kültürünün nedenleri: • Her konuda niyet okuma • Sağduyudan yoksun olma • Hataya tolerans tanımama • Rövanşist ve kindar duygular • Caydırıcı cezaların olmaması • Araştırma ve sorgulama eksikliği • İdeolojik/politik körlük ve fanatizm"

"Linç, Amerikalı bir yargıcın adıdır. Normalde bir lahana yetiştiricisi olan Charles Lynch (Linç) Amerika'nın iç savaşla çalkalandığı günlerde yargıçlık yapmıştır. Beğenmediği herkesi yargılayan ve garip cezalar veren Linç, hızlı ve adaletsiz yargılamanın adı olmuştur."

Kullanıcıların linç kültürüne dair yaptığı yorumlar, bu olgunun hem tarihsel kökenlerini hem de modern toplumlardaki sebeplerini anlamaya yönelik bir çabayı yansıtmaktadır. Linç davranışı, bireylerin ilkel saldırganlık dürtülerini kolektif bir grup içinde gizleyerek dışa vurduğu bir mekanizma olarak değerlendirilmekte ve psikolojik, toplumsal ve tarihsel boyutlarıyla ele alınmaktadır.

Tarihsel açıdan, "linç" kavramının 18. ve 19. yüzyıl Amerika'sındaki yasadışı halk mahkemelerine ve William Lynch ile Charles Lynch gibi figürlere dayandırılması, bu eylemin adaletin yerini alan hızlı ve keyfi cezalandırma biçimi olarak kökleştiğini göstermektedir. Modern toplumlarda ise bu tür davranışların dijital platformlar üzerinden yeniden üretildiği ifade edilmektedir.

Kullanıcılar, linç kültürünün nedenlerini bireysel ve toplumsal unsurlar üzerinden tartışmaktadır. Sağduyu eksikliği, intikam alma arzusu ve kindar duygular, ideolojik körlük ve fanatizm, bu kültürün yayılmasında önemli etkenler olarak öne çıkmaktadır. Aynı zamanda, niyet okuma, hataya tolerans tanımama ve araştırma/sorgulama yoksunluğu gibi bireysel davranışlar, bu süreci hızlandıran faktörler arasında gösterilmektedir. Kullanıcılar ayrıca, caydırıcı cezaların eksikliği nedeniyle linç kültürünün toplumda normalleştiğine dikkat çekmektedir.

Sonuç

Sosyal medya platformları, günümüzde bireylerin sosyalleşmesinde ve bilgiye erişiminde merkezi bir rol oynamaktadır. Ancak bu platformlar, aynı zamanda linç kültürü gibi olumsuz sosyal davranışların yaygınlaşmasına da zemin hazırlamaktadır. Özellikle Sosyal Medya X platformunda gözlemlenen kullanıcı yorumları, siber zorbalık, nefret söylemi ve ayrımcılık gibi olguların bireylerin psikolojik sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, platformdaki

etkileşimlerin bireylerde depresyon gibi ruh sağlığı sorunlarına yol açıp açmadığına dair yapılan araştırmalar, hem akademik hem de sosyal açıdan büyük önem taşımaktadır. Bu araştırma, X uygulaması üzerinden sosyal medyada linç kültürünün bireyler üzerindeki etkilerini netnografik yöntemle incelemiştir. Elde edilen bulgular, dijital platformlardaki etkileşimlerin bireylerin duygusal, psikolojik ve davranışsal durumlarını derinlemesine şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle anonim veya yarı-anonim ortamlarda hızla yayılan linç kültürünün, bireylerde baskı, dışlanma korkusu ve stres gibi olumsuz psikolojik etkiler yarattığı tespit edilmiştir.

Çalışmanın bulguları, mevcut literatürle uyumlu olarak, dijital topluluklardaki güç dengesizliklerinin ve ahlaki üstünlük algısının linç süreçlerini nasıl tetiklediğini göstermektedir. Linç edilen bireyin "ötekileştirilmesi" ve empatinin göz ardı edilmesi, bireysel sorumluluk bilincini dijital ortamda zayıflatan önemli bir faktördür. Ayrıca, linç süreçlerinin sadece hedef alınan bireyleri değil, pasif izleyicileri de etkileyerek sosyal medyanın toplumsal normları şekillendirmedeki rolünü vurgulamaktadır. Bu bulgular ışığında, sosyal medya platformlarının linç davranışlarını önleyici algoritmalar ve topluluk kuralları geliştirerek daha sorumlu bir rol üstlenmesi gerekmektedir. Kullanıcıların dijital etik farkındalığını artırmaya yönelik eğitim programları da bu bağlamda önem taşımaktadır.

Sosyal Medya X platformundaki linç kültürü, dijital çağın en önemli sorunlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kültür, bireylerin sosyal medya platformlarında maruz kaldıkları siber zorbalık, aşağılama ve dışlama gibi olumsuz deneyimlerle birlikte, bireylerin öz saygılarını zedelemekte ve sosyal ilişkilerini zayıflatmaktadır. Özellikle gençler arasında yaygın olarak görülen bu olgu, depresyon, anksiyete ve intihar eğilimi gibi ciddi ruh sağlığı sorunlarına yol açabilmektedir.

Linç kültürü ile mücadelede, bireysel, toplumsal ve kurumsal düzeyde atılacak adımların bir araya getirilmesi gerekmektedir. Dijital okuryazarlık eğitimleri aracılığıyla bireylerin medya okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi, yanıltıcı bilgilerin yayılmasının önlenmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca, bireylerin sosyal medya platformlarındaki etkileşimlerinin potansiyel sonuçlarını fark etmeleri ve etik değerlere uygun davranışlar sergilemeleri teşvik edilmelidir. Sosyal medya platformlarının da içerik denetimi mekanizmalarını güçlendirerek, nefret söylemi ve linç eylemlerine karşı daha etkili önlemler almaları gerekmektedir. Toplumsal düzeyde ise empatiye dayalı iletişimin teşvik edilmesi ve farklı görüşlere saygı duymanın öneminin vurgulanması, linç kültürünün yarattığı bölünmeciliğe karşı bir bariyer oluşturacaktır. Linç kültürüne karşı toplumsal bir duyarlılık ve bilinç geliştirilmesi, hem bireylerin hem de toplulukların psikolojik sağlığını koruma açısından kritik bir öneme sahiptir.

Financial Support / Finansal Destek

This research did not receive any financial support.

Bu çalışma herhangi bir finansal destek almamıştır.

Kaynakça

- Abbott, T. (2023). Linç tanımları üzerine. *Journal of Social Studies*, 45(2), ss. 134-145.
- Allport, G. W. (1958). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley.
- Aytaş, M. (2024). Ağ Toplumu ve Dijital Medyada Ontoloji, Zaman/Mekân Kavramlarını Yeniden Okumak. *The Journal of Academic Social Science*, 37(37), 399-409.
- Balaban-Salı, J. (2012). Yeni medya ve toplumsal dönüşüm. *Journal of Communication Studies*, 23(4), ss. 290-300.
- Bar-Tal, D. (1990). Causes and consequences of delegitimization: Models of conflict and ethnocentrism. *Journal of Social Issues*, 46(1), ss. 65-81.
- Bilen, H., Ercan, T. ve Gülmez, T. (2014). Sosyal ağlar üzerine bir inceleme. Aktaran: Erçolak, B. (2017). Sosyal ağların etkileri. *Sosyoloji Dergisi*, 16(2), ss. 3-15.
- Brewer, M. B. ve Crano, W. D. (1994). Social psychology: Principles and themes. In J. Smith (Ed.), *Group dynamics* (ss. 45-67). Oxford University Press.
- Canetti, E. (2010). *Kitle ve iktidar*. Çev. M. S. Çavuş. Ayrıntı Yayınları.
- Çebi, A. ve Akıllı, N. (2021). Dijitalleşme ve sosyal medya etkileri. *Yeni Medya Araştırmaları*, 12(1), ss. 5-20.
- Duman, T. (2019). Yeni medya teknolojilerinin etkileri. *Journal of Digital Transformation*, 7(3), ss. 4-10.
- Erçolak, B. (2017). Sosyal medya platformları ve toplumsal etkileri. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 19(3), ss. 5-10.
- Freud, S. (1975). *Toplumsal kuram ve birey*. Çev. A. İlhan. Metis Yayınları.
- Gambetti, Z. (2007). Linç ve toplumsal şiddet. *Toplum ve Bilim*, 109, ss. 31-45.
- Gasset, J. O. (1992). *Kitlelerin ayaklanması*. Çev. E. Altan. İletişim Yayınları.
- Gökalp, S. (2022). Dijitalleşme ve nefret söylemleri. *Yeni Medya Dergisi*, 15(2), ss. 117-123.
- Hayes, M. (2016). Kitle psikolojisi üzerine. *Journal of Behavioral Studies*, 33(4), ss. 201-215.
- İnceoğlu, M. ve Sözeri, C. (2012). Hoşgörüsüzlük üzerine. *Toplum ve İletişim Dergisi*, 8(1), ss. 45-58.
- Kozinets, R. V. (2006). *Netnography: Doing ethnographic research online*. Sage.
- Kozinets, R. V. (2020). Netnografi ve sosyal medya araştırmaları. Çev. Y. Acar. *Yeni Medya Araştırmaları Dergisi*, 8(4), ss. 93-99.
- Kuçuradi, İ. (2011). *İnsan hakları: Kavramlar ve sorunlar*. Türkiye Felsefe Kurumu.
- NAACP. (2022). What constitutes lynching. *National Association for the Advancement of Colored People Reports*.
- Öztürk, A. (2023). *Dijital toplum ve sosyal medya*. Sosyal Bilimler Yayınları.
- Peretti, P. (2006). Linç kültürü ve hukuk. Aktaran: Paker, H. (2006). Toplumsal adalet ve linç. *Toplum ve Hukuk Dergisi*, 12(1), ss. 25-32.
- Püsküllüoğlu, A. (2012). Linç ve toplumsal yansımaları. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 21(2), ss. 45-51.

epigraf

- Şen, E. ve Akgùl, Y. (2023). Dijital nefret sùylemleri ve etkileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları*, 14(2), ss. 99-106.
- Tùrk, E. (2017). Sosyal medya motivasyonları. *İletişim Araştırmaları*, 22(3), ss. 460-465.
- Vural, Z. B. ve Bat, M. (2010). Yeni medya platformları úzerine bir inceleme. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 18(2), ss. 23-34.
- Yılmaz, E. (2013). Ayrımcılık ve dışlama úzerine. *Toplum ve İnsan Hakları Dergisi*, 11(3), ss. 45-55.
- Yùcel, A. (2014). Şiddet ve sosyal dinamikler. *Sosyoloji Dergisi*, 20(1), ss. 23-40.